FORM ONE TERM ONE EXAMS 2017

KISWAHILI
MARKING SCHEME

SCHOOLS NET KENYA
Osiligi House, Opposite KCB, Ground Floor
Off Magadi Road, Ongata Rongai | Tel: 0711 88 22 27
E-mail:infosnkenya@gmail.com | Website: www.schoolsnetkenya.com

KISWAHILI
MWONGOZO WA KUSAHIHISHA
KIDATO CHA KWANZA.

1. **UFAHAMU**

(a) (i) Kiingereza ni lugha ya Kimataifa
(ii) Kiingereza ni lugha rasmi ya mawasiliano nchini Kenya.
(iii) Kiingereza ni lugha inayotumiwa sana mjini Nairobi.
(iv) Kwa sababu ya athari ya Waingereza waliotutawala.
(yoyote) 1×2 = 2

(b) (i) Wanaume huzungumza Kisw/Kiing.
Kupita puani/huninginisha funguo, tembea kwa madaha. Idadi kubwa ya watu magari ya kila aina
Watu huvalia nadhifu sana/mavazi/mapambo, watoto/wanaume/wanawake.
Kiingereza na Kiswahiii huzungumzwa takriban wakati wote.
Wanawake wengi ajabu huendesha magari yao wenyewe
Watu wa Nairobi hutembea kwa kasi sana /Hawana muda wa kupoteza.
Barabara pana na nyingi.
Majumba yana maumbo ya kustaajabisha/Kipekee/Maalum.
Wanawake huendesha magari yao wenyewe.
Watoto kuzungumza Kiingereza, Kiswahili na Sheng (zozote 3 ×1) = 3

(c) (i) Wingi wa watu (La au ndiyo si sehemu ya jibu) (yoyote)1 ×1= 1

(ii) Wana uwezo wa Kifedha/wana pesa zao/wanajimudu/wameajiriwa.

Ili Wapendeze/watunze heshima zao, kazi zao haziwachafui.

Kazi wanazofanya zinawalazimu, (yoyote 1×2 =2

(d) "Limetumika nje ya muktadha". Sheng si lugha maalumu/si lugha inayotambulika linalokubaliwa kama Kisw + Kiing.
Lahaja limetumika nje ya muktadha wake.
Sheng Si lahaja /ni mchanganyiko wa Kisw + Kiingereza. 1 ×1 = 1

(e) (i) Mawazo/ fikira/mtazamo/kufikiri tafakuri
Akitoa vitenzi apate ½
(ii) Linaosadifu/Linaloakisi, Landana na/Iinalokubaliana/Linalofaa, linalolingana/linaloana na /linalostahiki/linalofuatana na
(iii) Shughuli zao/pilkapilka/harakati zao Mambo ya/kazi zao/wanajishughulishe na……………….... /zidi na shughuli. . (zozote 3×1 = 3

2. **UFUPISHO**

(a)
- Nchini Kenya Kiswahili kilisambazwa kwa njia ya biashara.
- Misafara iliyokwenda bara ilieneza Kiswahili.
- Utawala wa kikoloni, ulikitweza Kiswahili,
- Waingereza walitilia mkazo utumiaji wa lugha za kikabila.
- Kiswahili kilichukuliwa kuwa lugha ya maboi
- Wamisheni walipinga Kiswahili.

(b)
- Nchini Kenya Kiswahili kinatumika na wengi kuwasiliana.
- Kiswahili ni lugha ya taifa na lugha rasmi.

- Kiswahili ni somo Ia lazima katika shule ya Msingi na Sekondari na Iinaendelezwa katika vyuo vikuu vya Kenya.
- Kiswahili hakikuenea katika bara ya Kenya kama kilivyoenea Tanzania.
- Nchi ikiwa na lugha nyingi na watu wachache huweza kukuza moja kuwa lugha ya taifa.
- Kiswahili hakikuenea Kenya sana kwa sababu biashara haikufana,

Hijai :Makosa hadi sita= alama 3

Sarufi :Makosa hadi kumi = alama 5

Ma	**-**	**6**
B	**-**	**6**
Ut	**-**	**3**
		15

Ziada : Kwa kila maneno 10 alama 1
Kwa kila maneno 5 alama ½

3. <u>MATUMIZIYALUGHA</u>

(a) (i) /Z/ kikwamizo ½
(hutamkwa katika ufizi)
/d/ kipasuo ½
(ulimi hugusa ufizi) al 1

Jinsi hewa inavyozuiliwa
Mahali hewa inapozuiliwa
Yeyote 1 ×l = 1

(b) Kupumzika
Kufanya tulie/walie
Zozote 2×1= 2

(c) Kijumba chenyewe hakikujengwa kibondeni karibu na kijito. 1 ×2 =2

(d) (i) M'bono al 1
(ii) Bara 'bara al 1

(e) (i) - Huashiria neno lina kosa la tahajia au sarufi.
- Kuashiria kwamba neno linahitaji uzingatifu zaidi
2 ×1 =2

(ii) - Kuonyesha herufi ambayo imeachwa,
- Kuonyesha tarakimu ambayo imeachwa
- Hutumika katika somo la lugha kuonyesha au kubainisha sauti k.m /ng/ na /ng'/
2×1=2

(f) (i) <u>Nduni]</u>
Jambo lisilokuwa la kawaida muujiza
(Mwalimu ahakiki sentensi) l×1 = 1

(ii) <u>Duni</u>
Kisicho na thamani kubwa
Iliyo na thamani ndogo
Hafifu
(Mwalimu akague sentensi) 1×l=1

(g) Sentensi sahili
Sentensi ambatano
Sentensi changamano

(h) Tukilala sana tutachelewa kwenda shuleni. 1×2 = 2

(i) (1) Nomino za jamii
Nomino dhahania
Nomino za wingi
Nomino za pekee
(2) (a) Kihusishi cha ulinganifu
(b) Kihusishi cha sababu

(j) U _U
U_YA
KU
I_I
I_ZI
U_I

(k) Mgomba uo huo/huo huo
(mwaiimu ahakiki sentensi)

(l) (i) Hakiki sentensi alama 1
(ii) Hakiki sentensi alama 1

(m) (i) Tunzo/zawadi/uongofu l×1 =1
(ii) Damu l×l=1

(n) Chumvi ichafuka<u>yo</u> si ile uizungumzia<u>yo</u> 2×1=2

(o) Mwanasiasa shupavu amekamatwa-kishazi huru.
Aliyechochea wananchi- kishazi tegemezi. (1×2)

(P) Uzi ungekatika ungepotea 1 ×2 = 2

(q) Hutumiwa kama kiambishi cha kitenzi kamili
Hutumika kama kiwakilishi cha mahali
Hutumika mwanzoni mwa nomino za ngeli yak u
Hutumika kama kiwakilishi cha cha nafsi ya pili. 1 × 1

(r) Mofimu tegemezi
Mofimu huru 2×1 = 2

<u>ISIMU JAMII</u>

4. (a)
- Ili kusisitiza ujumbe wanaopitisha.
- Ili kutoa maelezo ya ziada kuhusu ujumbe wanaopitisha. 2 ×1 = 2
- Ili kuficha ujumbe kwa wasikilizaji wengine/ambao hawaelewi lugha ya pili
- Ili kuhakikisha kuwa hadhira ambao hawaelewi lugha moja wanapata ujumbe huo kwa lugha ya pili.

(b) Uhodari/ueledi wa mzungumzaji kutumia lugha zaidi ya mbili kwa ufasaha. Mfano kuwa na uwezo wa kuwasiliana kwa lugha ya kiswahili,kimombo,kikamba, kijapani nk 2 ×1 = 2

c) (i) Vita
(ii) Ndoa baina ya makabila
(iii) Elimu
(iv) Ukoloni
(v) Magonjwa
(vi) Biashara

Hoja zozote 6 × l = 6